

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

д.ю.н. доцент К.Р. Добкіна

«30» серпня 20 22 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУДОВА МЕДИЦИНА ТА ПСИХІАТРІЯ»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 08 «Право»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 081 «Право»
(шифр і назва спеціальності)

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «СУДОВА МЕДИЦИНА ТА ПСИХІАТРІЯ»
для ступеня вищої освіти «бакалавр»

за спеціальністю 081 «Право». Київ: ДУІТ, 2022.

Розробник: А.В. МУСІЄНКО. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри цивільного та кримінального права.

Протокол від «30» серпня 2022 року № I

Завідувач кафедри цивільного та кримінального права
к.ю.н., доцент

«30» 08 2022 року

(підпис)

А.В. Мусієнко

Опис навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Найменування показників
заочна форма навчання	денна форма навчання		
Вибіркова		Галузь знань <u>03040 «Право»</u>	Кількість кредитів 4
		Напрямок підготовки <u>«Право»</u>	
Рік підготовки		Спеціальність <u>«Правознавство»</u>	Модулів 4
4-курс	4-курс		Змістових модулів 4
Семестр			Загальна кіл-сть годин: 120
8	8		
Лекції			
10 год	26 год	Освітньо-кваліфікаційний рівень <u>бакалавр</u>	Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 сам. роб. - 3
Семінарські			
2год	22 год		
Самостійна робота			
108 год.	72 год.		
Вид контролю: залік, конт/р			

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни «Судова медицина та судова психіатрія» – надати студентам знання з судової медицини та судової психіатрії для їх подальшого використання у практичній діяльності.

Основним завданнями викладання судової медицини та судової психіатрії для юристів є:

ознайомлення студентів з предметом судової медицини та судової психіатрії, їх завданнями, законодавчими і процесуальними положеннями проведення судово-медичної та судово-психіатричної експертизи;

ознайомлення з сучасними науковими положеннями і можливостями судово-медичної та судово-психіатричної експертизи, методами дослідження основних об'єктів;

формування знань про види, порядок призначення і проведення судово-психіатричної експертизи в кримінальному і цивільному процесі;

засвоєння алгоритму коректного формулювання необхідних питань, що виносяться на рішення судово-медичної та судово-психіатричної експертизи і об'єктивної оцінки висновків експертизи;

формування уявлення про основні прояви психічних захворювань і розладів, які найчастіше зустрічаються в судово-слідчій і цивільно-правовій практиці та їх експертне значення.

При вивченні «Судова медицина та психіатрія» студенти повинні знати:

1. Сучасні наукові положення та можливості судово-медичної та судово-психіатричної експертизи.

2. Положення чинного законодавства про судово-медичну та судово-психіатричну експертизу.

Студенти повинні вміти:

1. Призначати проведення судово-медичної та судово-психіатричної експертизи.

2. Правильно оцінювати результати судово-медичної та судово-психіатричної експертизи.

3. Керувати проведенням огляду трупа на місці події.

4. Вилучати необхідний матеріал для лабораторного дослідження під час огляду трупа на місці події.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS/.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1 Предмет, методи і зміст судової медицини. Правові, процесуальні і організаційні основи судово-медичної експертизи.

План лекції:

Предмет, зміст, завдання судової медицини. Система і методи судової медицини з медичними і юридичними дисциплінами. Сучасний стан і тенденції розвитку судової медицини. Значення судової медицини в системі юридичної освіти.

Поняття і завдання судово-медичної експертизи її значення при вирішенні кримінально і цивільно-правових питань. Підстави, процесуальний порядок призначення і проведення судово-медичної експертизи. Випадки обов'язкового призначення судово-медичної експертизи. Види судово-медичних експертиз (первинна, додаткова, повторна, комісійна, комплексна).

Об'єкти судово-медичної експертизи: трупи; потерпілі, обвинувачені та інші особи; речові докази; матеріали справ. Судово-медична документація, її структура, порядок складання, вимоги до неї.

Організація і структура судово-медичної служби в Україні. Судово-медичні заклади, їх структура. Основні нормативні документи з судово-медичної експертизи.

Тема 2. Смерть і трупні зміни.

План лекції:

Поняття смерті. Класифікація смерті в судовій медицині. Термінальний стан і його судово-медичне значення. Питання реанімації. Діагностика клінічної та біологічної смерті. Ймовірні та абсолютні ознаки смерті. Правові, морально-етичні та медичні аспекти трансплантації органів і тканин. Створення їх «банків органів».

Ранні трупні зміни (трупні плями, трупне заляккання, охолодження трупа, трупне висихання, аутоліз), їх судово-медичне значення.

Пізні трупні зміни (гниття трупа, муміфікація, жировіск, торф'яне дублення, замерзання). Причини та умови, які впливають на розвиток трупних змін. Судово-медичне значення пізніх трупних змін.

Тема 3 Судово-медична експертиза ушкоджень тупими предметами. Транспортна травма.

План лекції:

2. Загальні положення судово-медичної травматології.
2. Особливості ушкоджень тупими предметами, їх експертне значення.
3. Особливості ушкоджень при автомобільних та залізничних травмах.

Основні аспекти:

Загальні положення судово-медичної травматології. Ушкодження від дії тупих предметів та особливості судово-медичного дослідження. Види ушкоджень.

Особливості ушкоджень при транспортній травмі.

Тема 4 Судово-медична експертиза ушкоджень гострими предметами.

План лекції:

Загальні положення експертизи від дії гострих предметів.

Характерні ознаки ран від дії гострих предметів.

Особливості ран від дії гострих предметів при самогубствах і вбивствах.

Основні причини смерті при механічній травмі.

Основні аспекти:

Загальні положення ушкоджень гострими предметами.

Типові ушкодження.

Характерні ознаки ран від дії гострих предметів.

Класифікація ран.

Особливості ран при самогубствах і вбивствах.

Причини смерті при механічній травмі.

Тема 5 Судово-медична експертиза. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.

План лекції:

Загальні положення експертизи вогнепальних ушкоджень.

Влучення відстані пострілу.

Вогнепальні ушкодження одягу при пострілах з бойової вогнепальної зброї.
Ушкодження при пострілах із мисливської зброї.
Ушкодження при пострілах холостими патронами.
Особливості вогнепального ранового каналу.
Визначення послідовності вогнепальних ушкоджень.
Визначення можливості здійснювати самостійні дії смертельно пораненою людиною.
Методи дослідження вогнепальних ушкоджень.
Основні положення:
Характеристика і класифікація вогнепальної зброї. Механізм пострілу.
Характеристика вогнепальних ушкоджень.
Вогнепальний рановий канал.
Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 6. Розлад здоров'я і смерть від гострого кисневого голодування (гіпоксія, технічна асфіксія, задушення).

План лекції:

Механічна асфіксія, її види. Стадії прижиттєвого перебігу асфіксії, наслідки постасфіксичного стану. Загальноасфіксичні ознаки смерті при зовнішньому дослідженні трупа.

Повішення, його видові ознаки. Странгуляційна борозна, її характерні особливості. Генез смерті при повішенні. Встановлення механізму виникнення ушкоджень на тілі і роду смерті при повішенні. Задушення петлею, видові ознаки, особливості странгуляційної борозни.

Задушення руками, особливості механічних ушкоджень. Визначення положення нападаючого відносно потерпілого за ушкодженнями на шиї.

Попадання сторонніх предметів і блювотних мас у дихальні шляхи, ознаки. Діагностика при життєвості попадання сторонніх предметів у дихальні шляхи.

Закриття отворів рота і носа руками чи м'якими предметами, ознаки. Здавлення груді і живота, морфологічні ознаки. Генез смерті.

Утоплення, його ознаки. Ознаки і визначення давнини (строку) перебування трупа у воді.

Лабораторні методи дослідження при діагностиці утоплення. Ушкодження на трупах, витягнутих із води. Смерть у воді, не пов'язана з утопленням. Смерть у замкненому просторі.

Тема 7. Судово-медична експертиза ушкоджень від дії межових температур та електричного струму.

План лекції:

Місцева та загальна дія високої температури. Загальна дія високої температури на організм. Тепловий та сонячний удари. Особливості діагностики. Загальна і місцева дія низької температури. Ознаки смерті від переохолодження організму. Умови, які сприяють смерті від переохолодження. Замерзання трупів.

Поняття «електротравми». Механізм дії електричного струму на організм людини. Умови, які впливають на наслідки електротравми. Пошкодження від дії технічного та

атмосферного (блискавка) струму, особливості огляду місця події. Діагностика електротравми.

Тема 8. Судово-медична експертиза речових доказів з об'єктами біологічного походження.

План лекції:

Виявлення, оцінка, вилучення, пакування і надсилання на дослідження речових доказів біологічного походження.

Питання, які вирішуються при експертизі крові, волосся, сперми та інших виділень організму людини.

Основні положення:

Виявлення і оцінка слідів крові на місці події, огляд місця події, види слідів крові.

Виявлення слідів сперми.

Виявлення волосся.

Дослідження речових доказів з об'єктами біологічного походження.

Тема 9. Судово-медична експертиза потерпілих, звинувачених та інших осіб.

План лекції:

Підстави, організація, особливості проведення і документація експертизи потерпілих, звинувачених та інших осіб.

Експертиза ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.

Експертиза стану здоров'я, штучних хвороб та самоушкоджень.

Експертиза статевих станів.

Експертиза статевих злочинів.

Основні положення:

Судово-медична експертиза ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. Стану здоров'я, штучних хвороб та самоушкоджень, статевих станів, статевих злочинів.

Підстави та організація експертизи, документація.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 10. Предмет і завдання судової психіатрії. Правовий статус та організаційні основи судово-психіатричної експертизи в Україні.

План лекції:

Поняття та історичні етапи становлення судової психіатрії.

Предмет, мета і завдання судової психіатрії.

Підстави, порядок призначення та види судово-психіатричної експертизи.

Правовий статус та організаційні основи судово-психіатричної експертизи.

Основні аспекти:

Судова психіатрія як самостійний розділ медичної науки і як учбова дисципліна.

Історичні аспекти становлення судової психіатрії.

Предмет і завдання судової психіатрії.

Підстави, порядок призначення та види судово-психіатричної експертизи.

Документація судово-психіатричної експертизи.

Тема 11. Питання осудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених. Судово-психіатрична експертиза в кримінальному процесі. Примусові заходи медичного характеру, що застосовуються до психічно хворих, які вчинили суспільно небезпечні діяння.

План лекції:

Юридичний і медичний критерії психічних розладів особи під час вчинення дій, за які передбачена кримінальна відповідальність.

Юридичний і медичний критерії психічних розладів в особи, що постали після вчинення злочину.

Судово-психіатрична оцінка свідків і потерпілих.

Поняття примусових заходів медичного характеру мета, види і критерії призначення.

Види і критерії вибору заходів медичного характеру.

Основні аспекти:

Поняття осудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених.

Юридичний і медичний критерії психічних розладів.

Судово-психіатрична оцінка свідків і потерпілих.

Основні аспекти:

Тема 12 Судово-психіатрична експертиза в цивільному процесі.

План лекції:

Особливості судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі. Підстави та порядок призначення судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі. Поняття правоздатності, дієздатності і недієздатності. Поняття обмеженої дієздатності. Медичний та юридичний критерії недієздатності. Питання, які виносяться на розгляд і вирішуються при експертизі позивачів і відповідачів. Основні види судово-психіатричної експертизи по цивільних справах.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 13. Поняття психічного захворювання та його симптоматологія. Загальні відомості про будову нервової системи, вищу нервову діяльність і її розлади. Поняття психічного захворювання та його симптоматологія.

План лекції:

Короткі відомості про будову центральної нервової системи. Вища нервова діяльність та її порушення при психічних захворюваннях. Загальні поняття про психічні захворювання, їх причини, перебіг та класифікація.

Загальні поняття про рефлекторну діяльність. Безумовні та умовні рефлекси.

Розлади сприйняття (галюцинації, псевдогалюцинації), розлади мислення (прискорене, уповільнене, незв'язане розірване та ін.), розлади почуття (ейфорія, депресія, дисфорія, апатія, афекти). Розлади пам'яті (гіпомнезія, амнезія, фіксаційна амнезія, прогресуюча амнезія). Розлади волі.

Синдром недоумкуватості (інтелектуального пониження), напади (епілептичний, істеричний).

Тема 14. Шизофренія. Епілепсія. Маніакально-депресивний психоз. Олігофренія.

План лекції:

Види, появи та діагностика шизофренії. Симптоми шизофренії (позитивні, негативні). Форми шизофренії (безперервно перебіжна, нападаподібно-прогресивну і періодична). Катотонічна форма, її основні прояви (катотанічний ступор, особливості збудження). Визначення епілепсії. Первинна епілепсія і епілепсія як наслідок іншого захворювання. Причини виникнення, патогенез і клінічні прояви епілепсії. Судомні та без судомні епілептичні випадки. Судово-психіатрична оцінка епілепсії.

Причини виникнення та основні ознаки маніакально-депресивного психозу. Маніакальна фаза захворювання, її основні симптоми та особливості перебігу. Депресивна фаза психозу, особливості перебігу і основні ознаки. Ступені і клінічні ознаки олігофренії. Ідіотія, імбецильність, дебільність. Перебіг (динаміка) і особливості психічних розладів при олігофренії.

Судово-психіатрична оцінка різних ступенів олігофренії.

Тема 15. Алкоголізм та наркоманія. Психопатії, розлади потягів і реактивні стани.

План лекції:

Основні ознаки хронічного алкоголізму (фізична та психічна залежність, зміна толерантності до алкоголю, зникнення захисних рефлексів, алкогольні психози).

Стадії хронічного алкоголізму, їх ознаки, особливості перебігу та психічних розладів.

Судово-психіатрична експертиза хронічного алкоголізму, і зокрема, алкогольних психозів.

Наркоманія як хронічне захворювання. Види наркоманії, особливості психічних порушень і перебігу. Токсикоманії. Судово-психіатрична експертиза осіб, які вживають наркотичні речовини.

Основні типи психопатій, їх особливості. Збуджена, істерична. Динаміка, диференціальна діагностика і судово-психіатрична оцінка різних форм психопатій.

Реактивні психози. Їх форми, особливості і перебіг. Затяжні реактивні психози, які продовжуються протягом довгого часу.

Судово-психіатрична експертиза реактивних станів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВА МЕДИЦИНА ТА ПСИХІАТРІЯ»

Назви змістових модулів і тем	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН							
	Денна форма усього	у тому числі			Заочна форма усього	у тому числі		
		лек	сем	с.р.		лек	сем	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1 ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА Змістовий модуль 1.								

1. Предмет, методи і зміст судової медицини. Правові, процесуальні і організаційні основи судово-медичної експертизи.	10	2	2	6	12	2	1	9
2. Смерть і трупні зміни.	10	2	-	6	9	-	-	9-
3. Судово-медична експертиза ушкоджень тупими предметами. Транспортна травма.	10	2	2	6	9	-	-	9-
4. Судово-медична експертиза ушкоджень гострими предметами.	10	2	2	6	9	-	-	9-
5. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.	10	2	2	6	9	-	-	9
Разом за змістовим модулем 1	50	10	8	24	48	2	1	45
Модуль 2 Змістовий модуль 2.								
6. Розлад здоров'я і смерть від гострого кисневого голодування (гіпоксія, технічна асфіксія, задушення).	10	2	2	6	9	-	-	9
7. Судово-медична експертиза ушкоджень від дії межових температур та електричного струму.	10	2	2	6	9	-	-	9
8. Судово-медична експертиза речових доказів з об'єктами біологічного походження.	10	2	2	6	11	2	-	9
9. Судово-медична експертиза потерпілих, обвинувачених та	10	2	2	6	9	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8	24	38	2	-	36
Модуль 3 ОСОБЛИВА ЧАСТИНА. Змістовий модуль 1.								

10.Предмет і завдання судової психіатрії. Правовий статус та організаційні основи судово-психіатричної експертизи в Україні.	5	2	2	6	12	2	1	9
11. Судово-психіатрична експертиза в кримінальному процесі. Примусові заходи медичного характеру.	10	2	2	6	2	-	-	4
12. Судово-психіатрична експертиза в цивільному процесі.	10	2	2	6	5	2	1	2
Разом за змістовим модулем 3	25	6	6	18	19	2	1	13
Модуль 4 Змістовий модуль 4.								
13. Загальні відомості про будову нервової системи, вищу нервову діяльність і її розлади. Поняття психічного захворювання та його	5	2	2	6	6	2	-	4
14. Шизофренія. Епілепсія. Маніакально-депресивний психоз. Олігофрени.	-	-	-	-	4	-	-	4
15. Алкоголізм та наркоманія. Психопатія, розлади потягів і реактивні стани.	-	-	-	-	4	-	-	4
Разом за змістовим модулем 4	5	2	4	6	14	2		12
Усього годин	120	26	22	72	120	10	2	108

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ДЕННА ФОРМА

№	НАЗВА ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
	МОДУЛЬ 1	

1	Судово-медична експертиза ушкоджень тупими предметами. Транспортна травма.	2
2	Судово-медична експертиза ушкоджень гострими предметами.	2
3	Судово-медична експертиза. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.	2
МОДУЛЬ 2		
1	Розлад здоров'я і смерть від гострого кисневого голодування (гіпоксія, технічна асфіксія, задушення).	2
2	Судово-медична експертиза речових доказів з об'єктами біологічного походження.	2
3	Судово-медична експертиза потерпілих, звинувачених та інших осіб.	2
МОДУЛЬ 3		
1	Предмет і завдання судової психіатрії. Правовий статус та організаційні основи судово-психіатричної експертизи в Україні.	2
2	Судово-психіатрична експертиза в кримінальному процесі. Примусові заходи медичного характеру	2
3	Судово-психіатрична експертиза в цивільному процесі..	2
4	Загальні відомості про будову нервової системи, вищу нервову діяльність і її розлади. Поняття психічного захворювання та його симптоматологія.	2
5	Шизофренія. Епілепсія. Маніакально-депресивний психоз. Олігофрени.	2
6	Алкоголізм та наркоманія. Психопати, розлади потягів і реактивні стани.	2
ЗАОЧНА ФОРМА		
1	Судово-медична експертиза ушкоджень тупими предметами. Транспортна травма.	1
2	Судово-медична експертиза ушкоджень гострими предметами.	1
3	Питання осудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених. Судово-психіатрична експертиза свідків і потерпілих. Судово-психіатрична експертиза в цивільному процесі.	1

4	Примусові заходи медичного характеру, що застосовуються до психічно хворих, які вчинили суспільно небезпечні діяння. Загальні відомості про будову нервової системи, вищу нервову діяльність і її розлади. Поняття психічного захворювання та його симптоматологія.	1
---	---	---

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	НАЗВА ТЕМИ	Кіл-сть год.
1	Шизофренія. Епілепсія. Маніакально-депресивний психоз.	4
2	Психічні розлади при травматичних ушкодженнях головного мозку. Судинні захворювання головного мозку.	4
3	Симуляція психічних розладів та її розпізнання.	4
4	Поняття психічного захворювання та його симптоматологія.	4
5	Судово-психіатрична експертиза в цивільному процесі.	4

7. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Виконання контрольних робіт (для заочної форми навчання) і модульних контрольних робіт (для денної форми навчання).

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації:

- словесні (лекція, консультація, пояснення, бесіда);
- наочні (демонстрація);
- практичні (семінарське заняття, задачі, тести, реферати).

В аспекті керування навчанням:

- навчальна робота під керівництвом викладача;
- самостійна робота.

Методи активації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- роз'яснення мети навчального предмета;
- вимога до вивчення предмета.

Методи контролю та самоконтролю:

- усний контроль;
- письмовий контроль;
- самоконтроль.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю усне опитування студентів, реферати, вирішення практичних завдань, тестів тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді модульної контрольної роботи.

Семестровий контроль відбувається у вигляді заліку.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ ЗАЛІК

Поточне тестування та самостійна												Сума
МОДУЛЬ 1												
Т 1	Т2	Т 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
МОДУЛЬ 2												
Т 1	Т2	Т 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
20	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
МОДУЛЬ 3												
Т1	Т2	Т 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

11. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни:

- Зміст лекційних та семінарських занять;
- Теми до самостійного вивчення;
- Теми для студентів заочної форми навчання для написання контрольних робіт;
- Питання для підготовки до заліку;
- Тести;
- Комплекс для написання модульних контрольних робіт;
- Комплекс для написання комплексних контрольних робіт;
- Білети до заліку;
- Конспект лекцій.

13. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Концевич.І.О., Михайличенко Б.В. Судова медицина. //К.:МП «Леся», 1998. — 656 С.
2. Первинний огляд трупа на місці виявлення: навч.-метод. посіб. / В. Т. Бачинський, О. Ф. Кулик, І. Г. Савка, О. Я. Ванчуляк. — Чернівці: БДМУ, 2010. — 211 с.
3. Наказ МОЗ України №6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України», 1995 р.
4. Завальнюк А.Х. Судова медицина /курс лекцій//Тернопіль: Укрмедкнига, — 2000. — 648 С.
5. Судова медицина: навч. посіб.: у 3 ч. Ч. 1. Судово-медична експертиза трупа / А.М. Романюк, Г.Ю. Будко, Л.І. Карпенко; Сум. держ. ун-т. — Суми, 2009. — 132 с.
6. Дідківська С.П., Сагайдак П.Г., Використання судово-медичних і криміналістичних даних при розслідуванні злочинів проти людини. – К.: Атіка, 2004. – 136 С.
7. Муханов А.І., Атлас-руководство по судебноймедицине. – К.: Вища школа, 1988. — 232 С.
8. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В.М. Тертишник. — К.: А.С.К., 2003. — 1051 с.
9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / П.П. Андрушко, Т.М. Арсенюк, О.Ф. Бантишев, О.О. Бахуринська, П.С. Берзін, В.І. Бояров. — 2-ге вид., переробл. та доповн. — К.: Дакор, 2008. — 1427 с.
10. Закон України «Про судову експертизу» // Відомості Верховної Ради (ВВР), - 1994, - N 28, - ст. 232.
11. Концевич.І.О., Михайличенко Б.В. Судова медицина. //К.:МП «Леся», 1998. — 656 С.
12. Первинний огляд трупа на місці виявлення: навч.-метод. посіб. / В. Т. Бачинський, О. Ф. Кулик, І. Г. Савка, О. Я. Ванчуляк. — Чернівці: БДМУ, 2010. — 211 с.
13. Наказ МОЗ України №6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України», 1995 р.
14. Завальнюк А.Х. Судова медицина /курс лекцій//Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.- 648 С.
15. Попов В.Л. Судебно-медицинскаяказуистика. // Л.: Медицина, 1991. — 304 С.

16. Судова медицина: навч. посіб.: у 3 ч. Ч. 1. Судово-медична експертиза трупа / А.М. Романюк, Г.Ю. Будко, Л.І. Карпенко; Сум. держ. ун-т. — Суми, 2009. — 132 с.
17. Дідківська С.П., Сагайдак П.Г., Використання судово-медичних і криміналістичних даних при розслідуванні злочинів проти людини. — К.: Атіка, 2004. — 136 С.
18. Муханов А.І., Атлас-руководство по судебной медицине. — К.: Вища школа, 1988. — 232 С.
19. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В.М. Тертишник. — К.: А.С.К., 2003. — 1051 с.
20. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / П.П. Андрушко, Т.М. Арсенюк, О.Ф. Бантишев, О.О. Бахуринська, П.С. Берзін, В.І. Бояров. — 2-ге вид., переробл. та доповн. — К.: Дакор, 2008. — 1427 с.
21. Закон України «Про судову експертизу» // Відомості Верховної Ради (ВВР), - 1994, - N 28, - ст. 232.
22. Судова медицина та судова психіатрія: навч. посіб / Є.М. Білецький, Г.А. Білецька. — Х.: Одіссей, 2008. — 200 с.
23. Основи судової психіатрії: Навч. посіб. / В.Ю. Омелянович; Макіїв. екон.-гуманіт. ін-т. — Донецьк: Норд-Пресс, 2006. — 205 с.
24. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В.М. Тертишник. — К.: А.С.К., 2003. — 1051 с.
25. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / П.П. Андрушко, Т.М. Арсенюк, О.Ф. Бантишев, О.О. Бахуринська, П.С. Берзін, В.І. Бояров. — 2-ге вид., переробл. та доповн. — К.: Дакор, 2008. — 1427 с.
26. Закон України «Про судову експертизу» // Відомості Верховної Ради (ВВР), - 1994, - N 28, - ст. 232.
27. Закон України «Про психіатричну допомогу» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), - 2000, - N 19, - ст.143.
28. Романюк Анатолій Миколайович, Будко Ганна Юрійівна, Карпенко Людмила Іванівна. Судова медицина: навч. посіб.: у 3 ч. / Сумський держ. ун-т. — Суми : Видавництво СумДУ, 2009. Ч. 1 : Судово- медична експертиза трупа. — Суми : Видавництво СумДУ, 2009 — 132с.
29. Мавед Олена Олегівна, Нетудихатка Олег Юрійович. Судова медицина: навч. посібник: для студ. вищ. юридичного навч. закладу / Одеська національна юридична академія ; Міжнародний гуманітарний ун-т. — О. : Юридична література, 2007. — 164с.
30. Ляш Андрій Олексійович, Соколова Олена Віталіївна, Халмурадов Батир Данатарович. Судова медицина: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". — К. : Університет "Україна", 2007. — 276с.
31. Білецький Є. М., Білецька Г. А. Судова медицина та судова психіатрія: навч. посібник. — Х. : Одіссей, 2008. — 200с.
32. Рудник Віктор Іванович. Судова психіатрія: навчальний посібник для юристів. — К. : НАУ-друк, 2009.
33. Судова медицина. Медичне законодавство : у 2-х кн. : підручник / Б. В. Михайличенко, В. А. Шевчук, С. С. Бондар [та ін.] ; ред.: В. Ф. Москаленко, Б. В. Михайличенко. - К. : ВСВ Медицина, 2011. Кн. 1 : Судова медицина. - 447 с. : іл. - Бібліогр.: с. 443- 444
34. Судова медицина. Медичне законодавство : у 2-х кн. : підручник / М. В. Банчук [та ін.] ; ред.: В. Ф. Москаленко, Б. В. Михайличенко. - К. : ВСВ Медицина, 2011. Кн. 2 : Медичне законодавство: правова регламентація лікарської діяльності. - 494 с. - Бібліогр.: с. 486-491.
35. А. Бабанін, В. Д. Мішалов, О. В. Біловицький, О. Ю. Скребкова. Судова медицина:

- Підручник. — Сімферополь, НАТА, 2012.— 580 с.; 20 кол. іл. ISBN 978-966-8926-63-1.
- 36.Медичне правознавство / А. А. Бабанін, О. О. Миронова, О. В. Біловицький, О. Ю. Скребкова.— Сімферополь, НАТА, 2012.— 552 с. ISBN 978-966-8926-58-7
- 37.Судова медицина [Текст] : підручник / О. І. Герасименко [та ін.] ; ред. О. І. Герасименко. - Київ : КНТ, 2014. - 500 с
- 38.Судова медицина та психіатрія [Текст] : навч. посіб. для підгот. до іспитів / упоряд. І. В. Тетарчук. - Київ : Центр учбової літератури, 2013. - 212 с.
- 39.Герасименко О.І., Антонов А.Г., Комісаров Н.О. Судова медицина. Підручник. 2016 рік., - 620 с.
- 40.Судова медицина: тлумачний термінологічний довідник, Завальнюк А.Х., 516 с. 2016 року.
- 41.Герасименко О.І. Судова медицина: Підручник / О.І. Герасименко, К.О. Герасименко, А.Г. Антонов; За заг. ред. О.І. Герасименка. – 4-те вид., переробл. та доповн. – К.: Видавець Заславський О.Ю., 2017. – 464 с.
- 42.Судова медицина. Медичне законодавство: у 2 кн. : підручник. Кн. 1. Судова медицина / Б.В. Михайличенко, В.А. Шевчук, С.С. Бондар та ін. ; за ред. Б.В. Михайличенка. — 5-е вид. — К. : ВСВ «Медицина», 2018. — 448 с. + 1 с. кольор. вкл.
- 43.Судова психіатрія [Текст] : навчальний посібник для юристів / В. І. Рудник. - К. : НАУ-друк, 2009. - 247 с. - Бібліогр.: с. 243-245.
- 44.Судова психіатрія [Текст] : навч. посіб. / Р. І. Сибірня, А. В. Сибірний ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : ЛьвДУВС, 2017. - 147 с. - Бібліогр.: с. 144-146.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Закон України «Про судову експертизу» // [EP] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
2. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України // [EP] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95>
3. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи // [EP] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18>

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зав кафедри _____ А.В. Мусієнко

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

СУДОВА МЕДИЦИНА ТА ПСИХІАТРІЯ

1. Поняття, предмет і завдання судової медицини.
2. Призначення та проведення судово-медичної експертизи в цивільному судочинстві.
3. Призначення та проведення судово-медичної експертизи в кримінальному судочинстві.
4. Об'єкти і документація судово-медичної експертизи.
5. Поняття та основні положення судово-медичної травматології.
6. Особливості ушкоджень тупими предметами. Садна, синці.

7. Особливості ран від дії тупих предметів.
8. Особливості ушкоджень при транспортній травмі.
9. «Смерть»: поняття, ознаки, класифікація.
10. Трупні плями, динаміка і судово-медичне значення
11. «Трупне залякання» – динаміка розвитку, судово-медичне значення.
12. Охолодження трупу, динаміка розвитку, судово-медичне значення.
13. Трупне висихання, ознаки, динаміка розвитку, судово-медичне значення.
14. Гниття трупу. Ознаки, судово-медичне значення.
15. Муміфікація, умови її виникнення, ознаки, судово-медичне-значення.
16. Торф'яне дублення. Ознаки, судово-медичне значення.
17. Сапоніфікація. Ознаки, судово-медичне значення.
18. Загальні положення експертизи ушкоджень гострими предметами.
19. Характерні ознаки ран від дії гострих предметів.
20. Особливості ран, від дії гострих предметів при нанесенні їх своєю та чужою рукою.
21. Загальні положення експертизи вогнепальних ушкоджень.
22. Постріл в притул. Ознаки.
23. Постріл з близької дистанції. Ознаки.
24. Постріл з неблизької дистанції. Ознаки.
25. Визначення дистанції пострілу.
26. Вогнепальні ушкодження одягу.
27. Судово-медична експертиза мінно-вибухової травми.
28. Особливості вогнепального ранового каналу.
29. Визначення послідовності вогнепальних ушкоджень.
30. Механічна асфіксія: поняття, види.
31. Загальноасфіксічні ознаки смерті.
32. Судово-медична діагностика повішення.
33. Судово-медична діагностика задушення петлею.
34. Диференційна діагностика повішення та задушення петлею.
35. Судово-медична діагностика утоплення.
36. Судово-медична діагностика асфіксії внаслідок обтурації дихальних шляхів сторонніми предметами.
37. Термічна травма – основні закономірності та ознаки.
38. Ушкодження від дії низької температури, судово-медична експертиза.
39. Термічні опіки, судово-медична експертиза.
40. Судово-медична експертиза трупів осіб, які загинули від дії високої температури.
41. Судово-медична експертиза трупів осіб, що загинули від дії промислової електрики.
42. Судово-медична експертиза трупів осіб, що загинули від дії атмосферної електрики.
43. Особливості судово-медичної діагностики гострого отруєння етиловим спиртом.
44. Виявлення, оцінка, пакування і надсилання на дослідження речових доказів біологічного походження.
45. Питання, які вирішуються при дослідженні крові, волосся, сперми та інших виділень організму людини.
46. Підстави, організація, особливості проведення і документація експертизи потерпілих, обвинувачуваних та інших осіб.
47. Судово-медична експертиза ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.
48. Судово-медична експертиза стану здоров'я, штучних хвороб та самоушкоджень.

49. Судово-медична експертиза статевих злочинів.
50. Поняття, предмет та зміст судової психіатрії.
51. Завдання судової психіатрії.
52. Підстави призначення та порядок проведення судово-психіатричної експертизи в кримінальному судочинстві.
53. Підстави призначення та порядок проведення судово-психіатричної експертизи в цивільному судочинстві.
54. Порядок проведення стаціонарної судово-психіатричної експертизи обвинувачуваних.
55. Проведення амбулаторної судово-психіатричної експертизи обвинувачуваних.
56. Структура акту судово-медичної експертизи.
57. Поняття та значення медичного критерію неосудності.
58. Поняття та значення юридичного критерію неосудності.
59. Судово-психіатрична експертиза при прийнятті рішення про неосудність особи.
60. Судово-психіатрична експертиза при прийнятті рішення про обмежену неосудність особи.
61. Встановлення психічного розладу у засудженого.
62. Судово-психіатрична експертиза свідків та потерпілих.
63. Судово-психіатрична експертиза в кабінеті слідчого, залі суду.
64. Безпорадний стан особи.
65. Судово-психіатрична експертиза в цивільному процесі.
66. Судово-психіатрична експертиза при прийнятті рішення про недієздатність особи.
67. Судово-психіатрична експертиза при прийнятті рішення про обмежену дієздатність особи.
68. Заочна судово-психіатрична експертиза.
69. Примусові заходи медичного характеру. Визначення, види.
70. Загальне поняття про анатомію центральної нервової системи людини.
71. Поняття про рефлекс. Умовні рефлекси та їх судово-психіатричне значення.
72. Поняття про рефлекс. Безумовні рефлекси та їх судово-психіатричне значення.
73. Загальне поняття про психічне захворювання та його причини.
74. Розлади сприйняття. Галюцинації, ілюзії, дереалізація.
75. Розлади мислення та їх судово-психіатричне значення.
76. Розлади пам'яті і волі та їх судово-психіатричне значення.
77. Поняття та прояви шизофренії.
78. Судово-психіатрична оцінка шизофренії.
79. Епілепсія та її судово-психіатрична оцінка.
80. Судово-психіатрична оцінка сутінкових станів при епілепсії.
81. Маніакально-депресивний психоз та його судово-психіатрична оцінка.
82. Судово-психіатрична оцінка розладів при травмах головного мозку.
83. Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку.
84. Судово-психіатрична оцінка алкоголізму.
85. Судово-психіатрична оцінка алкогольних психозів. Алкогольний делірій.
86. Ознаки патологічного сп'яніння та його відмінність від звичайного алкогольного сп'яніння.
87. Судово-психіатрична оцінка наркоманії.
88. Олігофренії: ознаки та судово-психіатрична оцінка.
89. Поняття та судово-психіатрична оцінка психопатії.
90. Симуляція психічних розладів.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зав кафедри _____ А.А. Мусієнко

ПЕРЕЛІК ВАРІАНТІВ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Загальні положення судово-медичної експертизи вогнепальних ушкоджень. Мінно-вибухова травма.
2. Поняття, предмет, мета і завдання судової психіатрії.

Варіант 2

1. Підстави, порядок призначення та види судово-психіатричної експертизи.
2. Загальні положення судово-медичної травматології.

Варіант 3

1. Судово-медична експертизи травми на водному транспорті.
2. Критерії оцінки психічних розладів у осіб на момент вчинення злочину.

Варіант 4

1. Загальні положення експертизи ушкоджень гострими предметами.
2. Призначення, проведення та види судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі.

Варіант 5

1. Судово-медичне визначення часу настання смерті.
2. Поняття примусових заходів медичного характеру, їх види та критерії вибору.

Варіант 6

1. Процесуальні аспекти проведення судово-медичної експертизи трупа.
2. Поняття та основні причини психічного захворювання.

Варіант 7

1. Судово-медична експертиза повішення. Оцінка постасфіксичних явищ.
2. Судово-психіатрична експертиза епілепсії та епілептиформних нападів.

Варіант 8

1. Експертиза алкогольного сп'яніння.
2. Судово-психіатрична експертиза шизофренії.

Варіант 9

1. Призначення та проведення судово-медичної експертизи при статевих злочинах.
2. Алкоголізм. Судово-психіатричне значення алкогольних психозів.

Варіант 10

1. Молекулярно-генетична експертизи речових доказів біологічного походження.
2. Олігофренія: клінічні ознаки та судово-психіатрична оцінка.

Варіант11

1. Матеріали кримінальних та цивільних справ як об'єкт судово-медичної експертизи.
2. Психопатії, їх види та судово-психіатрична оцінка.